

A szépség ereje

Átalakított templom, modern liturgia

A bejáratnál négy „liturgikus tisztségviselő” hölgy fogadja az istentiszteletre érkezőket: *Doris Kraus*, *Edeltraud Arbes*, *Monika Selfrin* és *Evi Kiene* – barátságos, középkorú asszonyok. Földig érő fehér karinget viselnek, világító sárga stólával. Minden érkezőt üdvözlnek. Nagycsütörtök van. Ezen az estén a katolikus egyház a világ minden táján az utolsó vacsorára emlékezik, Jézus utolsó együttlétére a tanítványokkal. Különleges nap ez a naptárban. És szokatlan, nem mindennapi lesz az azonnal kezdődő szentmise is a Mária Születése titulust viselő, aschaffenburgi elővárosi templomban. De a fehér karinges hölgyek előbb még válaszolnak az érkezők kérdéseire, megmutatják az üres helyeket és röviden elmondják a szertartás menetét.

Isten házának belső tere üres. Nincsenek padok. Fehéren és világító fényben ragyog a neogótikus templom belső tere. 1894-ben az Aschaffenburg melletti Schweinheim munkásai és parasztjai együtt építették fel ezt a templomot, amely kívülről hasonlatos Németország szerény kisemberek által látogatott templomainak százaihoz. Az üveges szekrényben lévő hirdetőtáblán a cserkészek, a közösségi karitás és az idősgondozók toboroznak érdeklődőket. Ugyanakkor a templom terében ultramodern ékszerként ragyog a Mária Születését ábrázoló szobor. A belső térben csak egy régi, megkoronázott, kezében arany jogart és a gyermek Jézust tartó Madonna emlékeztet a korábbi édeskés és szentekkel teli légkörre.

A kezdés

A több mint kétszázötven, 11 és 85 év közötti, az előbb még fecsegve egymás mellett álló ünneplő most nagy kört alakít. Helyenként kétkörösen. *Markus Krauth* plébános üdvözlí őket: „Február óta, a farsangon át nyílt hittankurzuson együtt készítettük elő a húsvétot, az amerikai ben-

cés atya, zen-remete és lelki tanító *David Steindl-Rast* Credo-könyvének irányításával, valamint a magunk böjti kurzusával.”

Az 57 éves Krauth atya elmondja az istentiszteleti közösségnek, hogy találkozott a már nagyon idős egykori káplánnal, *Wirz* atyával, aki az 1950-es években szolgált ebben a templomban. „Nagy a különbség a között, ahogy a schweinheimi keresztények akkor ünnepelték a nagyhét napjait és húsvétot, és ahogy mi ünnepeljük manapság”, mondja elgondolkodva. Ez az óriási különbség „kicsit különös a katolikus egyházban, amely még mindig nagyon a hagyományokra épít”. Majd így folytatja: „A jelenben az a veszély fenyeget, hogy eltékozzoljuk a nagyhétet és a húsvét ünnepét, az egyházi év legintenzívebb időszakát.” Ezzel szemben a Mária Születése templomban „nagyon tudatosan” énekelnek, dolgoznak, böjtölnek és ünnepelnek.

Glória. Tömjénezés. Ragyogó fény. A ministránsok csengőszóval kísérik az egyházközség erőteljes istendicsőítését. A *Te Deum laudamus* [Téged, Isten, dicsérünk] éneket a templomtorony harangjainak zúgása kíséri. Ezután az istentisztelet valamennyi résztvevője helyet foglal a közel száz méter hosszú asztalnál, a templom falainak teljes hosszában, nagy négyszög alakban. Ünnepelesen megterített, tavaszi virágokkal és világos zölddel díszített utolsó vacsora asztal ez. A modern kialakítású székek csak mérsékelten kényelmesek: egyenes tartásra, éberségre kényszerítenek.

Csakúgy, mint sok más részlet, a székek is egy osztrák szobrászművésztől, *Leo Zogmayertől* származnak, aki a közösség kérésére végigkísérte a templom meglehetősen konfliktusokkal teli átalakítását. Ez a „kulturforradalom” sokáig tartott, 1992-től 1999-ig. A würzburgi püspökség többször is beavatkozott – eredménytelenül. A teljesen megújult templomért folytatott viszálykodás azonban azt eredményezte, hogy a konzervatív katolikusok elvándoroltak más aschaffenburgi egyházközségekbe.

Csak egy átütő erejű, és megújítási elképzeléseiben a végletekig kitartó pap tud művészi forradalmat véghez vinni egyházjogilag, hatalmilag, valamint csoportdinamikailag. Ez a konstelláció azonban mindig kockázatot is rejt magában, mert nem ritkán nélkülözi a fenntarthatóságot. A reformegyházközségek Bécestől Eschbornig mind válságba jutottak, amikor a püspöki hatóságok kivették a plébániáról, és máshová helyezték át az újító, karizmatikus papokat.

Markus Krauth és a Mária Születése templom híveinek esztétikai szempontból nyitott többsége radikálisan kiűrtette, és teljesen megújította a régi templomot. Itt csak a szent ünneplésben való éber, aktív részvétel lehetséges, szemben a régebbi gyakorlattal, amikor a hívek a mise alatt a félhomályban szundikáltak vagy álmodoztak. Itt nincsenek „nézők”, mindenki szereplője a liturgiának. Ezt biztosítják *Leo Zogmayer* figyelemfenntartó székei is.

Lábmosás

Az utolsó vacsorán Jézus megmosta tanítványai lábát. Az egyház megismétli ezt a baráti gesztust. A Mária Születése templomban azonban ez víz, tál és törölköző nélkül történik. A tágas térben négy pár széket állítanak fel. Mind a négy pár egyikén egy-egy liturgikus tisztségviselő foglal helyet, majd spontán módon feláll négy személy az

ünneplő asztaltársaságból, három idősebb és egy egészen fiatal, és helyet foglalnak a fehér karinges személlyel szemben. A köztük folyó párbeszédben történik meg, amit az újszövetségi lábmosás jelent, mondja Krauth atya: „odafigyelés, közeledés”. Eközben a közösség énekel, és a „lábmosási éneket” dúdolja: *Ubi caritas et amor, ibi Deus est*. Ahol szeretet és jóság, ott van az Isten.

A továbbiakban a teljesen megszokott katolikus miserendet követi az istentisztelet. Annyiban mégis különböző módon, hogy a szentmise résztvevői szoros közelségben ülnek az asztalnál egymás mellett és egymással szemben, miközben a felajánlási imát – amely részben hasonlít egy holland bázisközösség szövegére – és az átváltoztatás szavait mondja Markus Krauth.

Szentáldozás

A kereszt jelével ellátott, kerek eucharisztikus kenyér szétosztása és a kehelyből áldozás az asztalnál történik, szomszédról szomszédra haladva. Az áldozás után Krauth atya még egyszer beszél a nagyböjti hittankurzus utolsó pontjáról, a szentek közösségéről, amely nemcsak a régen meghalt mintaszerű keresztényeket foglalja magában. „A szentek közössége konkrétan a mi közösségünkre vonatkoztatva azt jelenti, hogy tudunk a másiktól, és osztozunk a sorsában. Hasonlóan az első keresztényekhez, akik egy pogány környezetben minden vasárnap találkoztak, hogy megtörjék egymással a kenyeret, és Jézust ünnepeljék.”

A záró áldás után az asztalszomszédok még sokáig ülve maradnak, fehérbor, üdítő és kenyér mellett. Később a plébános is közéjük ül. Baloldali szomszédom, *Gabriele Mages* lánglelkű tagja a közösségnek. Aktívan végigcsinálta a hosszú átalakulási folyamatot, és „sok erőt merít az éber figyelmet követelő istentiszteletekből”. *Walter Peeters* lelkipásztori referens azt mondja: „A nagyhét alatt négyszer alakítjuk át a templombelsőt: virágvasárnapra a diadalúthoz állítjuk fel a székeket, nagycsütörtökön a nagy asztalnál ünnepeünk, nagypénteken a székek keresztútként kanyarognak a Golgota felé, a húsvétot pedig az oltár körüli koncentrikus körökben ünnepli a közösség.”

Jobboldali szomszédom, *Hildegard Brand* boldog, hogy ehhez a különleges egyházközösséghez tartozik. Szerinte az „istentisztelet szép és bensőséges”. A szemközi házaspár viszont már szkeptikusabb. A férj: „Csak a feleségem kedvéért jövök.” És még hozzáteszi: „Az újítónak több kompromisszumot kellett volna kötniük a korábbiakkal.” Markus Krauth atya vidámságot áraszt. „Számomra egyértelmű volt, hogy pontosan ezt az utat kell járnom a közösséggel. A közös találkozás a modern művészettel és esztétikával nálunk a hit ünneplését erősíti, és ez nagyon sok erőt ad a közösségnek.”

Thomas Seiterich

Forrás: Publik-Forum, 2012/10

Elfecsérelt percek

Gyakran kísérem figyelemmel a rádióban a vasárnap délelőtti istentiszteleteket: mint felekezeten kívüli istenkereső elsősorban azt mérlegetem, hogy „Isten szolgái” milyen hatékonyan használják fel a rendelkezésükre álló időt (kb. 55 perc) arra – mert mi más is lehetne a fő feladatuk?! –, hogy hidat építsenek Isten és az emberek között.

A műsoridő elején például megtudhatjuk, hogy az adott „istenháza”, illetve annak az orgonája kinek/kiknek a jóvoltából és mikor létesült, hányszor építették újjá, s hogy a toronyban hány harang „lakik”.

Ezt követi a gyülekezet bemutatása: mióta létezik, az idők folyamán hogyan alakult a létszáma, jelenleg mennyire aktív. (Ebben a részben esetenként olyan rendkívül fontos információnak is a birtokába juthatunk, hogy az általuk alapított cserkészcsapat az országban hányadik-ként jött létre.)

Az „érdemi” részben a hívek több ízben is dalra fakadnak: teljes erőbedobással (igyekszenek kitenni magukért!) olyan énekeket zengnek, amelyeket legtöbbször csak az adott felekezet tagjai ismernek, értenek.

A szertartás gerincéhez tartozik az adott egyház vezetősége által arra a vasárnapra előírt „szent olvasmány”

megtárgyalása, értelmezése: ettől még akkor sem lehet eltérni, hogyha a hallgatóság öt százszor jobban érintő aktuális kérdésekben várna segítséget, iránymutatást.

A végén értesülhetünk általunk nagy valószínűséggel nem ismert személyek haláláról, temetésének helyéről, időpontjáról, arról, hogy másokat mikor keresztelnek, esketnek, hogy a bibliakör, az ifjúsági csoport stb. tagjai, illetve a hittanra járók melyik nap és hány óraor találnak: Miért nem lehet mindezt akkor elmondani, amikor már lejárt a műsoridő, s nincs ott a mikrofon?

Az ünnepélyes zárást esetenként két-három himnusz eléneklése jelenti.

Sajnálatos módon rendszerint azt látni, hogy a pap valósággal kúndik, hogy mivel töltse ki a rendelkezésére álló időt, ahelyett hogy közel hozná Istent az emberekhez, főszeplővé tenné az életükben, s megmutatná, hogy miként kell Vele összhangban lenni, Neki tetszően élni.

Nagy erővel, meggyőzően kellene tudatosítaniuk, hogy Isten országa nem egy távoli, ködös álmvilág, hanem olyan valóság, amelyet naponta jelenvalóvá lehet tenni Istenre hangolt, Isten elvárásai szerint élő, a szeretet egyetemes törvénye alapján

cselekvő emberek által. (Gondolhatunk ennek kapcsán például a tavalyi árvíz vagy a márciusi hóözön idején nyújtott sok önzetlen segítségre.)

Rengeteg hatás, információ éri az embereket, rángatják, taszítják, csábítgatják őket jobbra-balra: úgy érezhetik magukat, mintha egy sőtét, félelmetes erdőben botorkálnának. Meg kell őket tanítani arra, hogy ilyenkor *felfelé kell nézni, az Isten által gyűjtött világosságra*, mert az mindig megmutatja a helyes irányt, s így nem kell félniük, hogy elvesznek.

A szürkeség, a kilátástalanság érzése is gyakran eluralja embertársaink lelkét: fontos lenne, hogy tudják, miként kell megtisztítaniuk az őket Istennel összekötő csatornákat (ezeket legtöbbször a gyűlölet, az irigység, a kapzsiság tömíti el), s beengedniük magukba, az életükbe a Teremtőt, hogy ezáltal színessé, tartalmassá, boldoggá váljon földi létük.

Talán az eddigiekből is kiviláglik, hogy szerintem mivel, hogyan kellene kitölteni a szükre szabott egy órát, s akkor talán jóval többen ülnének a templomok padsoriba, s vasárnap a Kossuth rádió 10 órai hírei után jóval kevesebben csavarának tovább a keresőgombot.

Zámbó Zoltán